

159.9
К 78

К.О. Кравченко, О.В. Тімченко, Ю.М. Ширококов

Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців - учасників антитерористичної операції

УКРАЇНА
ПОСВІДЧЕННЯ
УЧАСНИКА ВОЙОВИХ ДІЙ

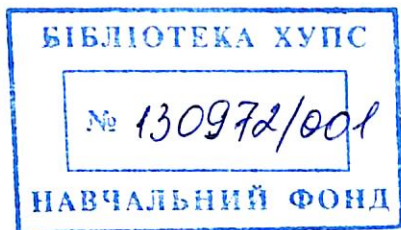
159.9
К 78

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

К.О. Кравченко , О.В. Тімченко, Ю.М. Широбоков

**Соціально-психологічні детермінанти
виникнення бойового стресу
у військовослужбовців –
учасників антитерористичної операції**

Монографія

Харків 2017

УДК 159.9.001.8

К77

Рекомендовано до друку
вченою радою НУЦЗ України
Протокол від 25.05.2017 № 10

Рецензенти:

доктор психологічних наук, професор **В.І. Осьодло**, заслужений працівник освіти;
доктор психологічних наук, професор **Є.М. Потапчук**, заслужений працівник освіти;
доктор психологічних наук, професор **О.Д. Сафін**, заслужений діяч науки і техніки,

Кравченко К.О., Тімченко О.В., Широбоков Ю.М.

К77 Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції: монографія / К.О. Кравченко, О.В. Тімченко, Ю.М. Широбоков. – Харків.: НУЦЗУ, ФОП Мезіна В.В., 2017. - 186 с.
ISBN 978-617-7577-02-6

Монографія присвячена дослідженню соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції. Здійснено всебічний аналіз поняття «бойовий стрес», виділено та обґрунтовано основні підходи щодо визначення його сутності та змісту. Проведено психологічний аналіз ситуаційно-середовищних, соціально-політичних, супутніх та власне психологічних чинників виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.

Для психологів Міністерства оборони України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Монографія також буде корисною усім, хто залучається до надання психологічної допомоги екс-комбатантам, а також курсантам та студентам Національного університету цивільного захисту України, які навчаються за спеціалізацією «Екстремальна та кризова психологія».

УДК 159.9.001.8

ISBN 978-617-7577-02-6

© К.О. Кравченко,
О.В. Тімченко,
Ю.М. Широбоков, 2017

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	5
Передмова.....	6
Розділ 1. Психологічна сутність категорії «Бойовий стрес».....	8
1.1 Трансформація категорії «бойовий стрес» у вітчизняній психологічній науці.....	9
1.2 Трансформація категорії «бойовий стрес» у поглядах зарубіжних дослідників.....	25
1.3 Сучасні погляди на поняття «бойовий стрес».....	36
Висновки за розділом	47
Розділ 2. Організація роботи, характеристика груп та методів дослідження	50
2.1 Організація роботи та характеристика основних етапів дослідження.....	51
2.2 Структурна організація соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	52
2.3 Характеристика груп досліджуваних та особливості проведення дослідження.....	63
2.4 Особливості використання методів та психодіагностичних методик дослідження.....	65
Висновки за розділом	74
Розділ 3. Ситуаційно-середовищні, соціально-політичні та супутні чинники соціально-психологічних детермінант бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	76
3.1 Результати емпіричного вивчення ситуаційно-середовищних чинників соціально-психологічних детермінант бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	77
3.2 Результати емпіричного вивчення соціально-політичних чинників соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	84
3.3 Супутні чинники соціально-психологічних детермінант виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	95
Висновки за розділом	106
Розділ 4. Психологічні чинники соціально-психологічних детермінант бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	108
4.1 Визначення індивідуальних особливостей військовослужбовців – учасників АТО за допомогою багатофакторного опитувальника MMPI («Міні-мульт»).....	111

4.2. Визначення акцентуації характеру військовослужбовців за допомогою опитувальника «Методика вивчення акцентуацій особистості» К. Леонгарда – С. Шмішека.....	120
4.3 Визначення регуляторних механізмів військовослужбовців – учасників антитерористичної операції.....	124
4.4 Визначення адаптаційного потенціалу військовослужбовців – учасників антитерористичної операції за допомогою методики «Адаптивність – 200».....	129
Висновки за розділом.....	139
Висновки.....	142
Список використаних джерел.....	147
Додатки.....	165
Додаток А. Аналіз ведення антитерористичної операції та наслідків вторгнення Російської Федерації в Україну у серпні-вересні 2014 року.	166

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТО – антитерористична операція
ЗСУ – Збройні Сили України
ПТСР – посттравматичний стресовий розлад
ЕОМ – електронна обчислювальна машина
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних республік
РФ – Російська Федерація
БСНІ – бойовий стрес низької інтенсивності
БСВІ – бойовий стрес високої інтенсивності
РБС – реакція бойового стресу
ЗМІ – засоби масової інформації
МО – Міністерство оборони
МВС – Міністерство внутрішніх справ
НГУ – Національна гвардія України
СБУ – Служба безпеки України
ДПСУ – Державна прикордонна служба України
ДСНС – Державна служба України з надзвичайних ситуацій
РСЗВ – реактивні системи залпового вогню
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ГРУ – Головне розвідувальне управління
ПТРК – протитанкові ракетні комплекси
ОБСЕ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі
БТР – бронетранспортер
ВО – воєнний округ
ДРГ – диверсійно-розвідувальна група

